

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти та дитячої творчості Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова Цветкової Ганни Георгіївни на дисертаційну роботу Демченко Марини Олександрівни «Формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність дослідження є цілком очевидною з огляду на пріоритети розвитку сучасної системи освіти, адже реформування системи освіти, оновлення нормативно-правової бази професійної діяльності вихователів закладів дошкільної освіти потребують розв'язання проблеми підготовки майбутніх вихователів, підвищення рівня їхньої методичної компетентності та конкурентоспроможності на ринку праці. Цілком очевидно, що сучасна система дошкільної освіти потребує якісно нової підготовки вихователів до впровадження в освітній процес закладів дошкільної освіти електронних освітніх ресурсів.

Відзначимо, що актуальність наукової роботи М.О. Демченко підсилюється низкою суперечностей між вимогами, що висуваються до особистості вихователя закладу дошкільної освіти, і фактичним рівнем його професійної підготовки в умовах навчання у закладі вищої освіти; значним потенціалом інформаційних технологій у практиці роботи закладів освіти та недостатнім рівнем підготовленості майбутніх вихователів до використання електронних освітніх ресурсів у власній професійній діяльності; необхідністю практичного вирішення проблеми формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та недостатньою обґрунтованістю відповідної педагогічної технології.

У дисертації обґрунтовано, що розв'язання зазначених суперечностей передбачає дієве вдосконалення процесу формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами.

Важливість дисертаційної роботи підтверджується її зв'язком з комплексною темою кафедри педагогіки і методики технологічної та професійної освіти «Інноваційні технології в технологічній освіті» (державний реєстраційний номер № 0115U003307), що розроблюється у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що:

– *уперше* розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів, що містить взаємопов'язані структурні блоки (цільовий, теоретичний, організаційно-змістовний, результативний), де уточнено

методологічні підходи (системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, гуманістичний, інформаційний), принципи (загальнодидактичні: науковості, системності й послідовності, доступності, зв'язку навчання з дійсністю, свідомості й активності, зворотного зв'язку, сучасності; спеціальні: неперервності, комунікативної взаємодії, відкритості освітнього середовища, інформаційної безпеки, інтерактивності, мультимедійності, методичного консультування) і педагогічні умови (формування позитивної мотивації до оволодіння майбутньою професією; створення сприятливого освітнього середовища для розробки й використання студентами електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності; оновлення змісту методів та засобів фахової підготовки майбутніх вихователів), що забезпечують підвищення рівня сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти;

– *визначено* структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний), критерії, показники (мотиваційно-ціннісний: наявність у студентів мотивації до навчання за обраною спеціальністю; усвідомлення цінності професії вихователя закладів дошкільної освіти; наявність у студентів мотивації на успіх у професійній діяльності; інформаційний: наявність у студентів теоретичних знань у галузі дошкільної педагогіки й дитячої психології; оперування основними положеннями державних документів, програм навчання і виховання дітей дошкільного віку; знання студентами сутності методичної роботи в закладі дошкільної освіти; діяльнісно-поведінковий: спрямованість на вирішення професійних завдань; уміння використовувати в професійній діяльності електронні освітні ресурси; уміння створювати та використовувати авторські електронні освітні ресурси; оцінний: прагнення до самоаналізу власної професійної діяльності; до безперервної самоосвіти, самовдосконалення; до самоуправління й самоорганізації в професійній діяльності) і схарактеризовано три рівні (високий, середній, низький) сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти;

– *удосконалено* діагностувальну базу для визначення рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти;

– *уточнено* понятійний апарат дослідження, зокрема поняття «методична компетентність вихователя закладу дошкільної освіти», «електронні освітні ресурси», «ресурсний центр», «освітній блог»;

– *подальшого розвитку набули* уявлення про особливості використання електронних освітніх ресурсів, оновлення форм, методів і засобів фахової підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Наукове значення результатів дослідження полягає в тому, що:

– досліджено стан розробленості проблеми формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів;

– схарактеризовано сутність і структуру методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти;

– структуровано за двома напрямками наявний теоретичний матеріал щодо визначення поняття «методична компетентність»: наукові дослідження, які розглядають методичну компетентність як знання, уміння і навички методичного характеру; наукові дослідження, які розглядають методичну компетентність як здатність ефективно організувати освітній процес;

– теоретично обґрунтовано технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (цільовий блок, теоретичний блок, організаційно-змістовний блок, результативний блок).

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці і впровадженні в освітній процес підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти курсів дистанційного навчання з дисциплін «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча», залученні студентів до роботи в Ресурсному центрі педагогічного факультету ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (створення тематичних вебміксів для вихователів закладів дошкільної освіти за допомогою сервісу Symbaloo та демонстраційних інтерактивних плакатів ThingLink для батьків дітей раннього та дошкільного віку, підготовка й проведення вебінару для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти), розробці освітнього блога «Професійна підготовка майбутніх вихователів» (створення добірки методичних розробок для вихователів закладів дошкільної освіти, підготовка власних методичні розробки для вихователів, дітей дошкільного віку, батьків вихованців, розробка інтерактивних вправ для дітей дошкільного віку та вихователів закладів дошкільної освіти за допомогою конструктора інтерактивних завдань LearningApps); розробці діагностувального комплексу для визначення рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Результати дисертаційної роботи **впроваджено** в освітній процес Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (довідка №68-20-247 від 13.05.2020 р.), Маріупольського державного університету (довідка №01-24/458 від 22.07.2020 р.), Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (довідка №1/564/1 від 30.06.2020 р.), Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка №01-13/304/1 від 25.05.2020 р.).

Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях.

Основний зміст дослідження викладено у 19 публікаціях, із них: 5 – у фахових виданнях (2 – у співавторстві), затверджених ВАК України, 1 – у виданні, що включено до наукометричної бази Web of Science (у співавторстві), 1 – у виданні, що включено до наукометричної бази Index Copernicus (у співавторстві), 1 – у періодичному зарубіжному виданні, 11 – у матеріалах науково-практичних конференцій (1 – у співавторстві).

Ступінь обґрунтованості наукових положень. Варто відзначити, що подана дисертація побудована на належній джерельній базі, яка представлена: нормативними документами, фундаментальними науковими

дослідженнями науковців, працями зарубіжних науковців, періодичними виданнями, що підтверджує достовірність наукових положень, висновків, сформульованих у дисертації.

У першому розділі «Теоретичні основи формування методичної компетентності майбутніх вихователів ЗДО засобами електронних освітніх ресурсів» здійснено теоретичний аналіз наукових досліджень з визначення сутності й структури методичної компетентності майбутніх вихователів, використання електронних освітніх ресурсів у підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

За результатами здійсненого аналізу подано визначення основних понять дослідження: «методична компетентність вихователя закладу дошкільної освіти», «електронні освітні ресурси», «ресурсний центр», «освітній блог».

Обґрунтовано структуру методичної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти як сукупності компонентів: мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, рефлексивного.

Розглянуто види електронних освітніх ресурсів, представлено й доповнено їхні класифікації, визначено переваги й недоліки використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі, з'ясовано можливості використання електронних освітніх ресурсів у процесі формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Проаналізовано найпопулярніші системи дистанційного навчання («Віртуальний університет», e-University, Moodle, Redclass), складові кожної з означених систем, особливості організації навчання, здійснюваного на підставі таких систем. З'ясовано мету й завдання діяльності ресурсних центрів України, напрями їхньої роботи та функції.

У другому розділі «Теоретичне обґрунтування технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів ЗДО» проаналізовано нормативно-правові засади підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Теоретично обґрунтовано технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів, яка представлена сукупністю чотирьох взаємопов'язаних блоків: цільовим, теоретичним, організаційно-змістовним, результативним. Схарактеризовано три рівні (високий, середній, низький) сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Здійснено розвідувальний етап експериментальної частини дослідження, результати якого засвідчили, що педагогічні працівники недостатньо використовують електронні освітні ресурси в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Визначено критеріальну базу дослідження рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів ЗДО»

представлено перебіг експериментального впровадження технології формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, списку опублікованих праць за темою дисертації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (219 найменувань, із яких 5 – іноземною мовою).

Робота містить 34 таблиці та 26 рисунків. Матеріали, що представлені в 12 додатках на 79 сторінках, сприяють повноті сприймання основного тексту дисертації та підсилюють практичне значення роботи.

Глибокий і системний аналіз проблеми дослідження дав можливість здобувачці сформулювати достатньо обґрунтовані висновки до розділів та загальні висновки, що відповідають поставленій меті та завданням дослідження.

Структура дисертації відповідає основним вимогам щодо її оформлення.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Однак, поряд із загальною позитивною оцінкою наукових здобутків дисертантки, вважаємо за доцільне, у контексті наукової дискусії, висловити деякі зауваження і побажання:

1) У першому розділі роботи дисертантка докладно проаналізувала поняття «компетентність», «професійна компетентність», «*професійна компетентність вихователя*», «*методична компетентність вихователя закладу дошкільної освіти*». Ураховуючи значну кількість вітчизняних доробків щодо характеристики цих особистісних утворень педагога, авторці вартувало розширити визначення основної дефініції дослідження, а саме «методичну компетентність вихователя закладу дошкільної освіти», додавши до визначення когнітивну гнучкість та здатність, готовність і спроможність до використання дигітальних медіа.

2) У роботі Демченко Марина Олександрівна досить повно відобразила сутність та роль електронних освітніх ресурсів у професійному становленні майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. При цьому, на наш погляд, авторка занадто захопилася описом діяльності ресурсних центрів України (п.п.1.3., стор. 85-93).

3) У п.п. 2.2. теоретично обґрунтовано технологію формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів. На стор. 135 схематично представлено презентовану технологію. На нашу думку, доречно було б більш чітко охарактеризувати реалізацію педагогічних умов формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на кожному з етапів запропонованої технології; конкретизувати, які методи педагогічної діагностики свідчать про забезпечення кожної з педагогічних умов.

4) В дисертації визначено структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний), критерії й показники сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Автору необхідно було б зробити пояснення в тексті дисертації щодо виокремлення саме трьох рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та вмотивувати вибір запропонованих для них номінувань.

5) Варто посилити аналітичність характеру якісних результатів експерименту; пояснити, чи простежувалася різниця залежно того, в якому закладі здійснювалася робота; наголосити на закономірностях, які були виявлені у процесі експерименту; дослідна робота значно виграла б при включенні яскравих життєвих прикладів, психологічного аналізу конкретних проблемно-пошукових ситуацій.

Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний та дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дослідження М.О. Демченко.

Загальний висновок. Дисертаційна робота «Формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів» є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також відповідає вимогам пунктів 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167), а її авторка – Демченко Марина Олександрівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки і психології
дошкільної освіти та дитячої,
Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова

Г.Г. Цветкова

ПІДПИСАНО: зав. канцеляріїю	
НПУ ім. М.П. Драгоманова	
Підпис	
«	» 20 р.